

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

5. oktober 2010*

I sag C-400/10 PPU,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Supreme Court (Irland) ved afgørelse af 30. juli 2010, indgået til Domstolen den 6. august 2010, i sagen:

J. McB.

mod

L. E.,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts (refererende dommer), og dommerne R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, T. von Danwitz og D. Šváby,

* Processprog: engelsk.

generaladvokat: N. Jääskinen
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den forelæggende rets anmodning om, at sagen undergives hasteproceduren i henhold til procesreglementets artikel 104b,

idet Tredje Afdeling ved beslutning af 11. august 2010 har efterkommet denne anmodning,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 20. september 2010,

efter at der er afgivet indlæg af:

— J. McB. ved D. Browne, SC, og D. Quinn, BL, for solicitor J. McDaid

— L. E. ved G. Durcan, SC, samt ved N. Jackson, BL, og S. Fennell, BL, for solicitor M. Quirke

— Irland ved D. O'Hagan, som befuldmægtiget, bistået af M. MacGrath, SC, og N. Travers, BL

— den tyske regering ved J. Kemper, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at have hørt generaladvokaten,

afsagt følgende

Dom

- ¹ Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1).
- ² Denne anmodning er blevet fremsat inden for rammerne af en sag mellem J. McB., som er far til tre børn, og L. E., som er børnenes mor, om tilbagegivelse til Irland af børnene, som for nærværende befinder sig i England med deres mor.

Retsforskrifter

Haagerkonventionen af 1980

- 3 Artikel 1 i Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser (herefter »Haagerkonventionen af 1980«) har følgende ordlyd:

»Formålet med denne konvention er at:

- a) sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat, og
- b) sørge for, at forældremyndighed og samværsret i en kontraherende stat bliver effektivt respekteret i andre kontraherende stater.«

- 4 Nævnte konventions artikel 3 har følgende ordlyd:

»Bortførelse eller tilbageholdelse af et barn skal anses for ulovlig, hvis:

- a) den strider mod de rettigheder, som tilkommer en person, en institution eller en anden myndighed som forældremyndighedsindehaver, enten i fællesskab eller alene, ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen, og

- b) disse rettigheder faktisk blev udøvet, enten i fællesskab eller alene, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke bortførelsen eller tilbageholdelsen var sket.

Forældremyndigheden som nævnt i denne artikels litra a) kan i første række støttes på loven eller på en retlig eller administrativ afgørelse, men også på aftale, som har retlig gyldighed ifølge loven i den pågældende stat.«

- 5 Artikel 15 i Haagerkonventionen af 1980 har følgende ordlyd:

»De judicielle eller administrative myndigheder i en kontraherende stat kan, inden de træffer beslutning om barnets tilbagegivelse, anmode om, at ansøgeren fremskaffer en afgørelse eller anden erklæring fra myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl, om, at bortførelsen eller tilbageholdelsen var ulovlig som angivet i artikel 3, hvis en sådan afgørelse eller erklæring kan opnås i den pågældende stat. Centralmyndighederne i de kontraherende stater skal så vidt muligt hjælpe ansøgere med at indhente en sådan afgørelse eller erklæring.«

EU-retten

- 6 I betragtning 17 til forordning nr. 2201/2003 er det præciseret:

»I tilfælde af ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse af et barn bør tilbagegivelsen af barnet bringes i stand uden opsættelse, og med henblik herpå bør Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 fortsat anvendes som suppleret af bestemmelserne i denne forordning, særlig artikel 11. [...]«

7 I betragtning 33 til nævnte forordning er det anført:

»Denne forordning anerkender de grundlæggende rettigheder og respekterer principperne i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder [herefter »chartret«]. Den søger især at sikre fuld respekt for børns grundlæggende rettigheder som omhandlet i [chartrets] artikel 24 [...]«

8 Samme forordnings artikel 2, nr. 9), definerer »forældremyndighed« som »navnlig rettigheder og pligter vedrørende omsorgen for et barns person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal bo«.

9 Artikel 2, nr. 11), i forordning nr. 2201/2003 præciserer, at »et barns fjernelse eller tilbageholdelse« er ulovlig:

»a) når denne strider mod en forældremyndighed, som er tilkendt ved en retsafgørelse, eller som består som følge af loven eller en aftale, der er gyldig i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen,

og

b) for så vidt denne forældremyndighed faktisk blev udøvet, i fællesskab eller alene, da fjernelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke fjernelsen eller tilbageholdelsen var sket. Forældremyndigheden anses for at

blive udøvet i fællesskab, når en af indehaverne af forældreansvar ikke i henhold til en retsafgørelse eller som følge af loven kan bestemme, hvor barnet skal bo, uden samtykke fra en anden indehaver af forældreansvar.«

- ¹⁰ Nævnte forordnings artikel 11, der har overskriften »Tilbagegivelse af barnet«, bestemmer:

»1. Når en forældremyndighedsindehavende person, institution eller anden myndighed anmoder de kompetente myndigheder i en medlemsstat om at træffe afgørelse på grundlag af [Haagerkonventionen af 1980] med henblik på at opnå tilbagegivelse af et barn, som ulovligt er blevet fjernet til eller ulovligt tilbageholdes i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, finder stk. 2-8 anvendelse.

[...]

3. En ret, til hvilken der er indgivet en anmodning om tilbagegivelse af et barn som omhandlet i stk. 1, fremmer sagen hurtigt under anvendelse af de hurtigste procedurer, der er til rådighed efter national lovgivning.

Uden at dette berører første afsnit, træffer retten sin afgørelse senest seks uger efter, at anmodningen er indgivet, medmindre særlige omstændigheder gør dette umuligt.

[...]

6. Har en ret i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, fremsender den straks, enten direkte eller gennem den pågældende medlemsstats centralmyndighed, en genpart af retsafgørelsen samt af de relevante dokumenter, herunder navnlig en udskrift af retsbogen, til den kompetente ret eller centralmyndigheden i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, som fastsat i national lovgivning. Alle de nævnte dokumenter skal være retten i hænde inden en måned efter, at afgørelsen om ikke at tilbagegive barnet er truffet.

7. Medmindre en af parterne allerede har anlagt sag ved retterne i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før den ulovlige fjernelse eller tilbageholdelse, underretter den ret eller centralmyndighed, der modtager de i stk. 6 omhandlede oplysninger, parterne og opfordrer dem til at indgive indlæg til retten i overensstemmelse med national lovgivning inden tre måneder regnet fra datoen for underretningen af parterne, således at retten kan tage stilling til forældremyndigheden over barnet.

Med forbehold af denne forordnings regler for kompetence afslutter retten sagen, hvis den ikke har modtaget indlæg inden fristens udløb.

8. Uanset om det i medfør af artikel 13 i Haagerkonventionen af 1980 er blevet bestemt, at et barn ikke skal tilbagegives, er en senere retsafgørelse, der beordrer barnet tilbagegivet, truffet af en ret, der har kompetence i medfør af denne forordning, eksigibel i henhold til kapitel III, afdeling 4, for at sikre tilbagegivelse af barnet.«

- ¹¹ Artikel 60 i forordning nr. 2201/2003, der har overskriften »Forholdet til visse multilaterale konventioner«, har følgende ordlyd:

»Denne forordning har i forbindelserne mellem medlemsstaterne forrang for følgende konventioner, for så vidt disse vedrører spørgsmål, der er omfattet af denne forordning:

[...]

e) [Haagerkonventionen af 1980]«.

- ¹² Nævnte forordnings artikel 62, der har overskriften »Virkningernes omfang«, bestemmer i stk. 2:

»De konventioner, der er nævnt i artikel 60, navnlig Haagerkonventionen af 1980, har fortsat virkning mellem de medlemsstater, der er kontraherende parter deri, under iagttagelse af artikel 60.«

National ret

- ¹³ Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at børns biologiske far efter irsk ret ikke uden videre har forældremyndighed. Desuden medfører den omstændighed, at ugifte forældre har boet sammen, og faderen har deltaget aktivt i pasningen af barnet, ikke i sig selv, at faderen har forældremyndighed.

- 14 Imidlertid bestemmer Section 6A i Guardianship of Infants Act (lov om værgemål for mindreårige) 1964, som er indsat ved Section 12 i Status of Children Act (lov om børns retsstilling) 1987, at: »[s]åfremt faderen og moderen ikke er gift med hinanden, kan retten efter påstand fra faderen ved kendelse udpege ham som værge for barnet«.
- 15 Section 11(4) i Guardianship of Infants Act 1964, som ændret ved Section 13 i Status of Children Act 1987, bestemmer:

»For så vidt angår et barn, hvis far og mor ikke er gift med hinanden, skal faderens eller moderens ret til efter denne Section at kræve at få tillagt forældremyndighed og ret til samvær med barnet også gælde for en far, som ikke er værge for barnet, og henvisningerne i denne Section til barnets far eller forælder skal med henblik herpå anses for at omfatte en far, som ikke er værge for barnet.«

- 16 Section 15 i Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act (lov om barne-bortførelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed) 1991, som ændret ved European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations (EF-bekendtgørelse om retsafgørelser i ægteskabs-sager og sager vedrørende forældreansvar) 2005 bestemmer:

»Retten kan efter en begæring i henhold til Haagerkonventionens artikel 15 fremsat af en person, som efter rettens skøn har en berettiget interesse i sagen, afgive en erklæring om, at fjernelse af barnet fra staten eller tilbageholdelse af barnet uden for staten –

- (a) hvor der er tale om fjernelse fra eller tilbageholdelse i en medlemsstat, var en ulovlig fjernelse eller tilbageholdelse som omhandlet i [forordningens] artikel 2, eller

(b) i alle andre tilfælde var ulovlig som omhandlet i artikel 3 i [Haagerkonventionen af 1980].«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

De faktiske omstændigheder, der ligger til grund for tvisten i hovedsagen

- ¹⁷ Det fremgår af de for Domstolen fremlagte sagsakter, at sagsøgeren i hovedsagen, J. McB., som er irsk statsborger, og sagsøgte i samme sag, L. E., som er britisk statsborger, har levet sammen som ugift par i mere end ti år i England, i Australien, i Nordirland og fra november 2008 i Irland. De har fået tre børn sammen: J., der blev født i England den 21. december 2000, E., der blev født i Nordirland den 20. november 2002, og J.C., der blev født i Nordirland den 22. juli 2007.
- ¹⁸ Efter at forholdet mellem forældrene blev dårligere i slutningen af 2008 og begyndelsen af 2009, tog moderen ved flere lejligheder børnene med sig til et krisecenter, idet hun hævdede, at faderen udviste en aggressiv adfærd. I april 2009 blev de to forældre forsonet, og de besluttede at gifte sig den 10. oktober 2009. Imidlertid måtte faderen den 11. juli 2009, da han vendte tilbage fra en forretningsrejse i Nordirland, konstatere, at moderen på ny havde forladt det fælles hjem med børnene for at tage ophold på krisecentret.
- ¹⁹ Den 15. juli 2009 udfærdigede faderens advokater efter instruks fra denne en stævning med påstand om, at han skulle tilkendes forældremyndighed over sine tre børn, som blev indgivet til den kompetente irske ret, District Court. Den 25. juli 2009 rejste

moderen imidlertid med fly til England, idet hun tog de tre førnævnte børn samt sit ældre barn fra et tidligere forhold med sig. På denne dato var nævnte stævning ikke blevet forkyndt for moderen, hvilket betød, at sagen efter irsk procesret ikke var blevet gyldigt anlagt og dermed ikke var blevet indbragt for den irske ret.

Den af faderen i England anlagte sag

- ²⁰ Den 2. november 2009 anlagde J. McB. sag ved High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Det Forenede Kongerige), med påstand om, at børnene skulle tilbagegives til Irland i overensstemmelse med bestemmelserne i Haagerkonventionen af 1980 og forordning nr. 2201/2003. Ved kendelse af 20. november 2009 anmodede denne ret i henhold til Haagerkonventionens artikel 15 om, at faderen fremskaffede en afgørelse eller anden erklæring fra de irske myndigheder om, at fjernelsen af børnene fra Irland var ulovlig som omhandlet i Haagerkonventionens artikel 3.

Den af faderen i Irland anlagte sag

- ²¹ Den 22. december 2009 anlagde J. McB. sag ved High Court (Irland) med henblik på dels at opnå en afgørelse eller anden erklæring om, at fjernelsen af hans tre børn fra Irland den 25. juli 2009 var ulovlig i henhold til artikel 3 i Haagerkonventionen, dels at han blev tilkendt forældremyndighed.

- 22 Ved dom af 28. april 2010 afslog High Court at tage det første af disse krav til følge med den begrundelse, at faderen ikke havde forældremyndighed over børnene på tidspunktet, hvor de blev fjernet, således at fjernelsen ikke var ulovlig i henhold til Haagerkonventionen af 1980 eller forordning nr. 2201/2003.
- 23 Faderen iværksatte appel af denne afgørelse ved den forelæggende ret. I anmodningen om præjudiciel afgørelse har denne ret anført, at faderen ikke havde nogen forældremyndighed over børnene den 25. juli 2009 i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i Haagerkonventionen af 1980. Den har imidlertid bemærket, at begrebet »forældremyndighed« med henblik på anmodninger om tilbagegivelse af børn fra en medlemsstat til en anden på grundlag af Haagerkonventionen af 1980 nu er defineret i nævnte forordnings artikel 2, nr. 9).
- 24 Den forelæggende ret finder, at hverken bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003 eller chartrets artikel 7 indebærer, at et barns biologiske far nødvendigvis skal anses for at have forældremyndighed over barnet med henblik på afgørelsen af spørgsmålet, om fjernelsen af et barn er ulovlig, når der ikke foreligger en retsafgørelse, hvorved han er blevet tilkendt forældremyndighed. Denne ret anerkender imidlertid, at fortolkningen af disse EU-retlige bestemmelser henhører under Domstolens kompetence.
- 25 På denne baggrund har Supreme Court besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er [forordning nr. 2201/2003] — fortolket i overensstemmelse med [chartrets] artikel 7 [...] eller på anden måde — til hinder for, at det i en medlemsstats lovgivning er fastsat, at et barns far, som ikke er gift med moderen, skal have opnået en retsafgørelse fra en kompetent ret, hvorved han er blevet tildelt forældremyndighed, for at

han kan anses for at have en »forældremyndighed«, som gør fjernelse af barnet fra dets bopælsland ulovlig som omhandlet i nævnte forordnings artikel 2, nr. 11)?«

Om hasteproceduren

- ²⁶ Den forelæggende ret har anmodet om, at denne præjudicielle forelæggelse undergives den i artikel 104b i Domstolens procesreglement omhandlede hasteprocedure.
- ²⁷ Den har begrundet anmodningen med, at det fremgår af betragtning 17 til forordning nr. 2201/2003, at i tilfælde af ulovlig fjernelse af et barn bør tilbagegivelsen af barnet finde sted uden opsættelse.
- ²⁸ I denne henseende bemærkes, at det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at den foreliggende sag vedrører tre børn på henholdsvis 3, 7 og 9 år, som har været adskilt fra deres far i mere end et år. Eftersom der er tale om små børn, navnlig for så vidt angår det yngste af børnene, vil en fortsat opretholdelse af den nuværende situation kunne være til alvorlig skade for børnenes forhold til deres far.
- ²⁹ På denne baggrund har Domstolens Tredje Afdeling den 11. august 2010 på forslag af den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten besluttet at efterkomme den forelæggende rets anmodning om, at den præjudicielle forelæggelse undergives hasteproceduren.

Om det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

³⁰ Europa-Kommissionen har rejst tvivl om, hvorvidt anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling, og den tyske regering har gjort gældende, at sagen skal afvises. Disse parter har i det væsentlige anført, at tvisten i hovedsagen ikke vedrører spørgsmålet om tilbagegivelse af børnene i medfør af artikel 11 i forordning nr. 2201/2003, men drejer sig om, forud for tilbagegivelsen, at opnå en afgørelse, hvorved det fastslås, at fjernelsen af børnene er ulovlig i medfør af artikel 15 i Haagerkonventionen af 1980. Denne tvist vedrører således spørgsmålet, om fjernelser er lovlige i henhold til artikel 1 og 3 i samme konvention og ikke i henhold til nævnte forordnings artikel 2, nr. 11). Sagsøgeren i hovedsagen har således indgivet en anmodning til de kompetente irske retter om en afgørelse eller anden erklæring om, at fjernelser eller tilbageholdelsen af børnene var ulovlig i henhold til nævnte konventions artikel 3. Han har fremsat denne anmodning, fordi High Court of Justice (England & Wales), Family Division, havde forlangt, at han fremlagde en sådan afgørelse eller erklæring i overensstemmelse med denne konventions artikel 15.

³¹ Imidlertid vedrører forordning nr. 2201/2003, særligt artikel 11, ikke den i artikel 15 i Haagerkonventionen af 1980 omhandlede procedure vedrørende konstatering af, at fjernelser af et barn er ulovlige, men udelukkende proceduren vedrørende tilbagegivelse af barnet. Nævnte forordnings artikel 11 bliver således kun relevant, efter at proceduren vedrørende nævnte konventions artikel 15 er afsluttet, og proceduren vedrørende børnenes tilbagegivelse dermed er indledt, således at det præjudicielle spørgsmål, som den forelæggende ret har stillet, endnu ikke er aktuelt.

- 32 I denne henseende skal der henvises til, at det i henhold til Domstolens praksis udelukkende tilkommer de nationale retter, for hvilke tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at bedømme, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at de kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, de forelægger Domstolen (dom af 30.11.2006, forenede sager C-376/05 og C-377/05, Brünsteiner og Autohaus Hilgert, Sml. I, s. 11383, præmis 26 og den heri nævnte retspraksis).
- 33 Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen følgende principielt forpligtet til at træffe afgørelse (jf. bl.a. dom af 13.3.2001, sag C-379/98, PreussenElektra, Sml. I, s. 2099, præmis 38, og af 1.10.2009, sag C-103/08, Gottwald, Sml. I, s. 9117, præmis 16).
- 34 Heraf følger, at den formodning om relevans, som er knyttet til spørgsmål, der forelægges af nationale domstole til præjudiciel afgørelse, kun kan afkræftes i helt særlige tilfælde, når det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af de EU-retlige bestemmelser i spørgsmålene savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand (jf. bl.a. Gottwald-dommen, præmis 17, og dom af 22.4.2010, sag C-82/09, Dimos Agios Nikolaos, Sml. I, s. 3649, præmis 15).
- 35 I det foreliggende tilfælde finder den forelæggende ret, at den har behov for en fortolkning af forordning nr. 2201/2003, navnlig artikel 2, nr. 11), for at kunne tage stilling til anmodningen om, at den træffer en afgørelse eller afgiver en erklæring om, at den i hovedsagen omhandlede fjernelse eller tilbageholdelse af børnene var ulovlig. Det fremgår i øvrigt af den relevante nationale lovgivning, nemlig Section 15 i Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991, som ændret ved European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005, at den nationale ret i tilfælde, hvor et barn er blevet fjernet til en anden medlemsstat, skal tage stilling til lovligheden af fjernelsen i henhold til artikel 2 i forordning nr. 2201/2003, når en sagsøger fremsætter en anmodning om en

sådan afgørelse eller erklæring i overensstemmelse med artikel 15 i Haagerkonventionen af 1980.

- ³⁶ Desuden bemærkes, at det fremgår af artikel 60 i forordning nr. 2201/2003, at i forholdet mellem medlemsstaterne har forordningen forrang for Haagerkonventionen af 1980, for så vidt som denne vedrører spørgsmål, der er omfattet af forordningen. Med forbehold af forordningens forrang har denne konvention fortsat virkning mellem de medlemsstater, der er kontraherende parter deri, under iagttagelse af nævnte artikel 60 i henhold til samme forordnings artikel 62, stk. 2, som anført i betragtning 17 i dens præambel. Barnebortførelser fra en medlemsstat til en anden er derfor nu omfattet af et regelsæt, der består af bestemmelserne i Haagerkonventionen af 1980 suppleret af bestemmelserne i forordning nr. 2201/2003, idet de sidstnævnte bestemmelser har forrang inden for forordningens anvendelsesområde.
- ³⁷ På denne baggrund kan den fortolkning, som den forelæggende ret har anmodet om, ikke anses for irrelevant for den afgørelse, som denne ret skal træffe.
- ³⁸ Det må derfor fastslås, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- ³⁹ Den forelæggende ret ønsker nærmere bestemt oplyst, om forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at det i henhold til en medlemsstats lovgivning er en betingelse for, at et barns far, som ikke er gift med barnets mor, kan opnå

forældremyndighed, at faderen opnår en afgørelse fra den kompetente nationale ret, hvorved han tilkendes forældremyndighed, og som i henhold til denne forordnings artikel 2, nr. 11), kan gøre moderens fjernelse eller tilbageholdelse af barnet ulovlig.

⁴⁰ I denne henseende skal der henvises til, at nævnte forordnings artikel 2, nr. 9), definerer »forældremyndighed« som »navnlig rettigheder og pligter vedrørende omsorgen for et barns person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal bo«.

⁴¹ Da begrebet »forældremyndighed« således er defineret i forordning nr. 2201/2003, er det et selvstændigt begreb i forhold til medlemsstaternes lovgivning. Det følger af såvel kravet om en ensartet anvendelse af EU-retten som lighedsprincippet, at en EU-retlig bestemmelse, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt i hele Unionen skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (dom af 17.7.2008, sag C-66/08, Kozłowski, Sml. I, s. 6041, præmis 42 og den heri nævnte retspraksis). Med henblik på anvendelsen af samme forordning indebærer forældremyndighed således under alle omstændigheder en ret for forældremyndighedsindehaveren til at bestemme, hvor barnet skal bo.

⁴² Noget helt andet er spørgsmålet om, hvem der er forældremyndighedsindehaver. I denne henseende fremgår det af nævnte forordnings artikel 2, nr. 11), litra a), at spørgsmålet, om en fjernelse af et barn er ulovlig, afhænger af, om der foreligger »en forældremyndighed, som er tilkendt ved en retsafgørelse, eller som består som følge af loven eller en aftale, der er gyldig i henhold til lovgivningen i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen«.

- 43 Det følger heraf, at forordning nr. 2201/2003 ikke fastslår, hvem der skal have en sådan forældremyndighed, der kan gøre fjernelsen af et barn ulovlig i henhold til forordningens artikel 2, nr. 11), men henviser til lovgivningen i den medlemsstat, hvor barnet havde sit sædvanlige opholdssted umiddelbart før fjernelsen eller tilbageholdelsen, for så vidt angår spørgsmålet om, hvem der er indehaver af en sådan forældremyndighed. Det er således denne medlemsstats lovgivning, som fastlægger betingelserne for, at den biologiske far får forældremyndighed over sit barn som omhandlet i nævnte forordnings artikel 2, nr. 9), i givet faldt således, at erhvervelsen af forældremyndighed er betinget af, at der er opnået en afgørelse fra den kompetente nationale ret, hvorved han har fået den tilkendt.
- 44 På ovenstående baggrund skal forordning nr. 2201/2003 fortolkes således, at spørgsmålet, om en fjernelse af et barn er ulovlig med henblik på anvendelsen af denne forordning, udelukkende afhænger af, om der foreligger en forældremyndighed i henhold til gældende national ret, som er blevet tilsidesat ved fjernelsen.
- 45 Den forelæggende ret har imidlertid rejst spørgsmålet, om chartret, navnlig dets artikel 7, har indvirkning på denne fortolkning af nævnte forordning.
- 46 Sagsøgeren i hovedsagen bestrider, at en mors fjernelse af sit barn uden den biologiske fars vidende ikke skulle være ulovlig i henhold til Haagerkonventionen af 1980 og forordning nr. 2201/2003, når faderen har levet sammen med barnet og med barnets mor uden at være gift og har deltaget aktivt i pasningen af barnet.
- 47 Ifølge sagsøgeren i hovedsagen kan den fortolkning af nævnte forordning, som er anført i denne doms præmis 44, føre til en situation, som hverken er forenelig med hans ret til respekt for privatlivet og familielivet, som er fastslået i chartrets artikel 7 samt i artikel 8 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og

grundlæggende frihedsrettigheder (herefter »EMRK«) eller med barnets rettigheder i henhold til samme charters artikel 24. Med henblik på forordning nr. 2201/2003 skal »forældremyndighed« fortolkes således, at en biologisk far automatisk erhverver forældremyndighed i en situation, hvor han og hans børn har et familieliv, som svarer til det, en familie baseret på ægteskab har. Hvis denne fortolkning ikke blev lagt til grund, kunne faderens »potentielle« forældremyndighed, bestående i, at han kan indgive en anmodning til den kompetente nationale ret og i givet fald få forældremyndighed, blive frataget enhver virkning ved handlinger foretaget ensidigt af moderen uden faderens vidende. Den effektive virkning af retten til at indgive en sådan anmodning bør imidlertid være fyldestgørende beskyttet.

- 48 Den forelæggende ret har anført, at den biologiske far efter irsk ret ikke har forældremyndighed over sit barn, medmindre han er blevet tildelt forældremyndighed ved en aftale mellem forældrene eller ved en retsafgørelse, mens moderen automatisk har forældremyndighed, uden at der er behov for at tildele hende den.
- 49 På denne baggrund skal det efterprøves, om overholdelsen af den biologiske fars og hans børns grundlæggende rettigheder er til hinder for den fortolkning af forordning nr. 2201/2003, som er anført i denne doms præmis 44.
- 50 I denne henseende skal der henvises til, at Unionen i henhold til artikel 6, stk. 1, første afsnit, TEU anerkender de rettigheder, friheder og principper, der findes i chartret, »der har samme juridiske værdi som traktaterne«.
- 51 For det første er chartrets bestemmelser i medfør af dets artikel 51, stk. 1, kun rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten. I medfør af samme artikels stk. 2 udvider chartret ikke anvendelsesområdet for EU-retten ud over Unionens kompetencer og »skaber ingen nye kompetencer eller nye opgaver for Unionen og ændrer

ikke de kompetencer og opgaver, der er fastlagt i traktaterne«. Domstolen skal således fortolke EU-retten i lyset af chartret inden for grænserne af de kompetencer, som den er blevet tildelt.

- 52 Heraf følger, at der inden for rammerne af den foreliggende sag udelukkende skal tages hensyn til chartret med henblik på fortolkningen af forordning nr. 2201/2003, uden at der skal foretages en bedømmelse af national ret i sig selv. Det drejer sig nærmere bestemt om at efterprøve, om chartrets bestemmelser er til hinder for den fortolkning af denne forordning, som er anført i denne doms præmis 44, særligt under hensyn til den henvisning til national ret, som denne fortolkning indebærer.
- 53 Det fremgår endvidere af chartrets artikel 52, stk. 3, at i det omfang dette indeholder rettigheder svarende til rettigheder, der er sikret ved EMRK, har de samme betydning og omfang som i konventionen. Denne bestemmelse er imidlertid ikke til hinder for, at EU-retten kan yde en mere omfattende beskyttelse. I henhold til chartrets artikel 7 har enhver »ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin kommunikation«. Ordlyden af EMRK's artikel 8, stk. 1, er identisk med ordlyden af nævnte artikel 7, bortset fra at ordet »korrespondance« anvendes i stedet for »kommunikation«. På denne baggrund skal det fastslås, at denne artikel 7 indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved EMRK's artikel 8, stk. 1. Derfor skal chartrets artikel 7 tillægges samme betydning og omfang som EMRK's artikel 8, stk. 1, således som denne bestemmelse er blevet fortolket i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis (jf. analogt dom af 14.2.2008, sag C-450/06, Varec, Sml. I, s. 581, præmis 48).
- 54 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har allerede behandlet en sag, hvor de faktiske omstændigheder svarede til de i hovedsagen foreliggende, idet et barn af et ugift par var blevet taget med til en anden stat af sin mor, som var eneindehaver

af forældremyndigheden over barnet. I denne henseende fastslog Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i det væsentlige, at en national lovgivning, hvorefter forældremyndigheden over et sådant barn automatisk udelukkende tilfalder moderen, ikke er i strid med EMRK's artikel 8 fortolket i lyset af Haagerkonventionen af 1980, for så vidt som den giver en fader, som ikke har forældremyndighed over sit barn, ret til at anmode den kompetente nationale ret om at ændre tildelingen af forældremyndigheden (Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse af 2.9.2003 i sagen Guichard mod Frankrig, *Reports of Judgments and Decisions*, 2003-X; jf. i denne retning tillige afgørelse af 14.9.1999 i sag nr. 39067/97, Balbontin mod Det Forenede Kongerige).

- 55 Heraf følger, at for med henblik på anvendelsen af forordning nr. 2201/2003 at afgøre, om fjernelsen af et barn, som af sin mor bliver taget med til en anden medlemsstat, er lovlig, skal barnets biologiske far have ret til før fjernelsen at henvende sig til den kompetente nationale ret og anmode om at få tildelt forældremyndighed over sit barn, hvilket udgør selve kernen i en biologisk fars ret til privatliv og familieliv i en sådan sammenhæng.
- 56 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har således også fastslået, at en national lovgivning, som ikke giver den biologiske far nogen som helst mulighed for at få forældremyndighed over sit barn uden moderens samtykke, udgør en ubegrundet forskelsbehandling af faderen og dermed tilsidesætter EMRK's artikel 14, sammenholdt med dennes artikel 8 (Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 3.12.2009 i sag nr. 22028/04, Zaunegger mod Tyskland, præmis 63 og 64).
- 57 Derimod påvirker den omstændighed, at den biologiske far ikke, til forskel fra moderen, automatisk er indehaver af forældremyndighed over barnet som omhandlet i artikel 2 i forordning nr. 2201/2003, ikke kernen i hans ret til privatliv og familieliv, for så vidt som den i denne doms præmis 55 omhandlede ret er sikret.

- 58 Denne konstatering svækkes ikke af, at det for en sådan far, hvis han ikke i rette tid har truffet forholdsregler med henblik på at opnå forældremyndighed, er umuligt, i tilfælde af at barnet bliver fjernet til en anden medlemsstat af sin mor, at opnå tilbagegivelse af barnet til den medlemsstat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før fjernelsen. En sådan fjernelse udgør således for en mor, der er forældremyndighedsindehaver, en lovlig udøvelse af hendes egen ret til fri bevægelighed, som er fastslået i artikel 20, stk. 2, litra a), TEUF og artikel 21, stk. 1, TEUF, og af hendes ret til at bestemme, hvor barnet skal bo, uden at dette fratager den biologiske far muligheden for at udøve sin ret til at fremsætte en anmodning om efterfølgende at få forældremyndighed over eller ret til samvær med barnet.
- 59 Således vil anerkendelse af, at en biologisk far har forældremyndighed over sit barn i medfør af artikel 2, nr. 11), i forordning nr. 2201/2003, uanset at han ikke er blevet tildelt forældremyndighed i medfør af national ret, være i modstrid med kravene om retssikkerhed og med behovet for beskyttelse af andres rettigheder og friheder som omhandlet i chartrets artikel 52, stk. 1, i det foreliggende tilfælde moderens. En sådan løsning vil desuden kunne tilsidesætte chartrets artikel 51, stk. 2.
- 60 Der skal desuden henvises til, at chartrets artikel 7, som den forelæggende ret har henvist til i sit spørgsmål, skal sammenholdes med forpligtelsen til at tage hensyn til barnets tarv som omhandlet i chartrets artikel 24, stk. 2, og til at respektere barnets grundlæggende ret til regelmæssigt at have personlig forbindelse og direkte kontakt med begge sine forældre som omhandlet i samme artikel 24's stk. 3 (jf. i denne retning dom af 27.6.2006, sag C-540/03, Parlamentet mod Rådet, Sml. I, s. 5769, præmis 58). I øvrigt følger det af betragtning 33 til forordning nr. 2201/2003, at denne forordning anerkender de grundlæggende rettigheder og respekterer principperne i chartret og især søger at sikre fuld respekt for børns grundlæggende rettigheder som omhandlet i nævnte charters artikel 24. Bestemmelserne i nævnte forordning kan således ikke fortolkes på en sådan måde, at de tilsidesætter den nævnte grundlæggende rettighed,

hvis overholdelse utvivlsomt er bestemt af det overvejende hensyn til barnets bedste (jf. i denne retning dom af 23.12.2009, sag C-403/09 PPU, Sml. I, s. 12193, præmis 53-55).

⁶¹ På denne baggrund skal det ydermere prøves, om chartrets artikel 24, hvis overholdelse sikres af Domstolen, er til hinder for den fortolkning af forordning nr. 2201/2003, som er anført i denne doms præmis 44.

⁶² Der skal i denne henseende tages hensyn til den store variation med hensyn til ikke-ægteskabelige forhold og forældres heraf følgende relationer til deres børn, som den nationale ret har henvist til i forelæggelsesafgørelsen, og som afspejles i en variation i medlemsstaternes anerkendelse af omfanget og fordelingen af forældremyndigheden. Chartrets artikel 24 skal dermed fortolkes således, at den med henblik på anvendelsen af forordning nr. 2201/2003 ikke er til hinder for, at forældremyndigheden principielt udelukkende tildeles moderen, og at den biologiske far kun kan få forældremyndighed i medfør af en retsafgørelse. Et sådant krav gør det således muligt for den kompetente nationale ret at træffe en afgørelse om forældremyndigheden over og retten til samvær med barnet under hensyn til alle relevante omstændigheder, såsom de af den forelæggende ret nævnte, navnlig forholdene ved barnets fødsel, karakteren af forældrenes indbyrdes forhold, forholdet mellem hver af forældrene og barnet samt hver af forældrenes egnethed til at tage sig af barnet. At der tages hensyn til disse omstændigheder, giver mulighed for at varetage barnets tarv i overensstemmelse med chartrets artikel 24, stk. 2.

⁶³ Det følger af det ovenstående, at chartrets artikel 7 og 24 ikke er til hinder for den fortolkning af forordningen, som er anført i denne doms præmis 44.

⁶⁴ På denne baggrund skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at det i henhold til en

medlemsstats lovgivning er en betingelse for, at et barns far, som ikke er gift med barnets mor, kan opnå forældremyndighed, at faderen opnår en afgørelse fra den kompetente nationale ret, hvorved han tilkendes forældremyndighed, og som i henhold til denne forordnings artikel 2, nr. 11), kan gøre moderens fjernelse eller tilbageholdelse af barnet ulovlig.

Sagens omkostninger

- ⁶⁵ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at det i henhold til en medlemsstats lovgivning er en betingelse for, at et barns far, som ikke er gift med barnets mor, kan opnå forældremyndighed, at faderen opnår en afgørelse fra den kompetente nationale ret, hvorved han tilkendes forældremyndighed, og som i henhold til denne forordnings artikel 2, nr. 11), kan gøre moderens fjernelse eller tilbageholdelse af barnet ulovlig.

Underskrifter